

УДК 378:615-051(477)

В. Л. Сліпчук

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті розглянуто процес становлення та розвитку фармацевтичної освіти в Україні. Представлено пріоритетні напрями та програмні завдання щодо формування системи підготовки фахівців фармацевтичної галузі; проаналізовано мережу вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, які здійснюють підготовку фахівців фармації. Автор наголошує на необхідності поєднання системи підготовки фармацевтичних кадрів із системою їх використання з метою розвитку сучасної системи підготовки фармацевтичних кадрів відповідно до потреб надання якісного медикаментозного забезпечення населення.

Ключові слова: підготовка фахівців фармацевтичної галузі; професійні компетенції фармацевтів; фармацевтична освіта.

Вступ. Фармацевтична освіта має одні з найкращих освітніх показників у нашій державі. Вона прогресивно інтегрується до Європейського освітнього простору, активно і цілеспрямовано впроваджуються світові освітні стандарти в систему підготовки фахівців. До того ж фармацевтична освіта України відповідно до міжнародних стандартів повинна відповідати пріоритетам ХХІ століття (Бойчук І., 2007, с. 186): формування і прищеплення членам нашого суспільства шанобливого ставлення до професій, укріплення авторитету фармацевтичної галузі через підготовку висококваліфікованих кадрів – еліти суспільства, у тому числі і для входження в ЄС, відкриття нових актуальних спеціальностей, безперервне удосконалення змісту освіти у контексті Болонського процесу, широке запровадження нових технологій і форм освіти, нарощування наукового потенціалу галузі, забезпечення інтеграції фармацевтичної науки і практики, удосконалення післядипломної освіти, здійснення кадрового моніторингу, створення системи атестації та сертифікації фармацевтичних кадрів на державному рівні.

Проблемам професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі у вищих навчальних закладах присвячені дослідження вітчизняних та зарубіжних учених,

зокрема: історичним аспектам підготовки фахівців фармації (Р. Богатирьова, Ю. Спіженко, В. Ерних та ін.), підготовці фармацевтичних кадрів в Україні (І. Вітенко, О. Волосовець, Ю. Вороненко, В. Георгіянц, В. Загорій, В. Москаленко, В. Черних та ін.) та в провідних зарубіжних навчальних закладах (Л. Вишневська, Н. Гавриліна, І. Денисов, Г. Зайченко, О. Набока, М. Пальцев, Г. Перфильєва, Л. Упир, Б. Чекнев та ін.), формуванню компетентностей майбутніх фахівців фармацевтичного профілю у вищих навчальних закладах (Н. Альохіна, Л. Галій, Г. Глембоцька, В. Голубцов, Н. Денисова, І. Комісінська, Л. Пляка, О. Тутутченко та ін.), контролю та діагностиці якості рівня підготовки майбутніх фахівців фармацевтичного профілю (Л. Буданова, Т. Козлова, О. Тележкіна та ін.).

Незважаючи на підвищений інтерес до проблеми професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі, на сьогодні вона залишається недостатньо дослідженою, а в умовах євроінтеграції потребує значної уваги.

Метою статті є розкриття особливостей професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі в Україні.

Процес становлення та розвитку фармацевтичної освіти в Україні. Фармацевтична освіта в Україні формувалася в 90-і роки в умовах значних змін у соціально-економічному та духовному просторі суспільства, зумовлених значним поширенням нових освітніх технологій та істотним розширенням можливостей і потреб в особистому розвитку людини. Напрямки фармацевтичної освіти в Україні були зорієнтовані на оновлення та внесення суттєвих коректив у цілі, завдання і зміст освітнянського процесу, що знайшло відображення у Концепції багатоступеневої безперервної освіти, схваленої Міністерством охорони здоров'я України у лютому 1991 р.

Концепцією передбачалось виділення підготовки кадрів для промислової фармації, а також фахівців з економіки та управління, клінічної фармації. Були закладені підвалини для сучасних спеціалізацій за спеціальністю «Фармація».

Наприкінці 1992 р. на Першому з'їзді педагогічних працівників України була затверджена Державна національна програма «Освіта (Україна ХХІ століття)». Програму схвалили Уряд і Президент України. Подальший розвиток положень і зміни до Програми були затверджені на Другому з'їзді педагогічних працівників у жовтні 2001 р.

У 2002 р. контроль-аналітична служба, аналізуючи рівень освіти фахівців, задіяних у фармацевтичній галузі, дійшла висновку, що в аптечній мережі працює 80000 осіб, з яких більш ніж третина взагалі не має спеціальної освіти, 35% складають працівники з кваліфікацією фармацевтів і 28,8% – провізори, люди з повною вищою освітою. Все це спонукало Міністерство охорони здоров'я України та Міністерство освіти та науки України

розширити мережу фармацевтичних факультетів при медичних вищих навчальних закладах.

Мережа вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців за спеціальністю «Фармація», змінювалась таким чином:

- до 1992 року 3 факультети – Українська фармацевтична академія (з 1999 року – Національна фармацевтична академія України); Львівський державний медичний університет ім. Д. Галицького; Запорізький державний медичний університет;
- з 1997 р. – Національний медичний університет імені О.О. Богомольця; Луганський медичний університет;
- з 1999 р. – Івано-Франківська медична академія, медичний інститут Української асоціації народної медицини (м. Київ);
- з 2000 р. – Тернопільська державна медична академія ім. М.Я. Горбачевського; Вінницький державний медичний університет ім. М.І. Пирогова;
- з 2001 р. – Одеський державний медичний університет.

Слід відзначити, що до 1992 року напрямок «Фармація» складався лише з однієї спеціальності. За роки незалежності в Україні сталися значні зміни в фармацевтичній освіті. З урахуванням реальних потреб у сфері медичної та фармацевтичної освіти та науки були внесені зміни та доповнення до Переліку напрямків та спеціальностей підготовки фахівців, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 травня 1997 р. за № 507. Зараз за напрямком «Фармація» здійснюється підготовка фахівців зі спеціальностей:

- «Фармація»,
- «Технологія парфумерно-косметичних засобів»,
- «Технологія фармацевтичних препаратів»,
- «Клінічна фармація», а підготовка молодших спеціалістів – з трьох спеціальностей:
  - «Фармація»,
  - «Виробництво фармацевтичних препаратів»,
  - «Аналітичний контроль якості хімічних лікарських сполук».

Наказом Міністерства охорони здоров'я України № 838 від 18.12.2007 було затверджено Концепцію розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України, яка визначає пріоритетні напрямки та програмні завдання щодо формування системи підготовки фахівців, а саме: поетапне впровадження ступеневої підготовки фармацевтичних кадрів; впровадження системи оцінки, моніторингу та контролю якості фармацевтичної освіти, яка полягає в послідовному здобутті академічних ступенів «бакалавр» і «магістр» з подальшим отриманням наукових ступенів; запровадження кредитно-модульної організації навчання з обліком трудомісткості навчальної роботи студентів на основі Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS); розширення академічної мобільності, яка складається з істотного розширення мобільності

студентів, викладацького та іншого персоналу для взаємного збагачення європейським досвідом; забезпечення працевлаштування випускників: спрощення професійного визнання кваліфікацій шляхом використання Додатку до диплома, рекомендованого ЮНЕСКО; створення банку даних фахівців з фармації; введення загальноєвропейської системи гарантії якості освіти шляхом створення сучасної системи підготовки фармацевтичних кадрів із застосуванням кредитної накопичувальної системи; створення умов для реалізації тези: «навчання протягом усього життя» та збереження системи післядипломної освіти; розширення досліджень щодо визначення потреб у фахівцях певних спеціальностей та відкриття нових спеціальностей для забезпечення потреб фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я; вивчення ефективності та якості підготовки фахівців (заочна форма навчання, післядипломна освіта); забезпечення розвитку клінічного напрямку у системі підготовки провізорів загального профілю для підвищення якості медикаментозної терапії та проведення належної фармацевтичної опіки відповідно до вимог GPP; поетапне впровадження ступеневої підготовки фармацевтичних кадрів, а також систем забезпечення якості навчального процесу; створення сучасних умов матеріально-технічного та інформаційного забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців фармацевтичної біотехнології для прискорення формування біотехнологічного напрямку у фармацевтичному секторі галузі охорони здоров'я України; підвищення ефективності та якості практичної підготовки фармацевта та провізора з питань аптечного виготовлення, промислового виробництва та контролю якості лікарських засобів як у процесі базової підготовки, так і післядипломної спеціалізації.

Слід звернути увагу на те, що процеси модернізації вищої освіти на всьому європейському просторі, спонукають до створення належних умов для якісної підготовки фахівців: професійної компетентності, загальної освіченості і культури, комунікабельності, самостійності у прийнятті рішень та відповідальності за свої дії.

За вимогами Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), зроблено акцент на необхідність суттєво змінювати оволодіння глибокими фаховими знаннями з фармації, на вдосконалення особистісних якостей, які поряд з набутими професійними вміннями та навичками дозволять фахівцеві зайняти належне місце серед працівників системи охорони здоров'я. Виходячи з рекомендацій VII Нарadi з проблем фармацевтичної освіти ВООЗ, що відбулася 17–18 червня 2002 р., зазначено, що існують суттєві розбіжності в різних країнах щодо кваліфікацій, термінів і змісту навчання. У більшості країн не входять до освітньо-професійної підготовки такі дисципліни, як клінічна фармація, навички проведення наукових

досліджень, виготовлення ліків в умовах аптеки, управління колективом, забезпечення якості тощо. Такими знаннями й вміннями повинні володіти всі фармацевти і провізори.

Аналіз змісту підготовки фахівців для фармацевтичної галузі засвідчує, що професійна підготовка не передбачає формування навичок володіння комп'ютером, професійну роботу в різних секторах фармацевтичної діяльності; знання фармакоекономіки; розробку методичних матеріалів, систему реєстрації лікарських засобів, концепції первинної медико-санітарної допомоги, управління кадрами та фінансами, організаційне керівництво фармацевтичною діяльністю тощо.

За результатами проведених досліджень і вимогами ВООЗ, до професійних компетенцій фармацевтів і провізорів можна віднести: надання фармацевтичної допомоги будь-якій людині, що її потребує; знання, вміння й навички з професійної області; комунікативні вміння й навички, здатність вести бесіду, спілкуватись з відвідувачами аптекних закладів тощо. На думку експертів ВООЗ, необхідно передбачити в навчальних планах дисципліни та практику, які передбачали б роботу в поліклініках, зокрема і сільській місцевості, лікарську допомогу, терапевтичну практику, управління лікарським забезпеченням, раціональне використання лікарських засобів тощо.

В. М. Приходько зазначає, що реалізація компетентнісного підходу у професійній освіті буде сприяти досягненню головної мети – підготовці кваліфікованого спеціаліста, який вільно володіє своєю професією, здатного ефективно працювати на рівні світових і європейських стандартів, готового до постійного професійного росту, соціальної і професійної мобільності (Приходько В. М., 2004, с. 142-146).

Мережа вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців фармацевтичної галузі. Підготовку спеціалістів-провізорів та магістрів фармації забезпечують 18 навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, провідним серед яких є Національна фармацевтична академія України (м. Харків). На базі академії проведені III, V, VI, VII Національні з'їзди фармацевтів України. За ініціативи академії та підтримки МОЗ України: розроблено та впроваджено Концепцію розвитку фармацевтичної галузі та Концепцію розвитку фармацевтичної освіти; відкрито 20 фармацевтичних факультетів у системі вищих навчальних закладів України, встановлено професійне свято «День фармацевтичного працівника» (1999 р.) та почесне звання «Заслужений працівник фармації України» (2005 р.). На території академії створено музей історії фармації України з монументальною унікальною скульптурною композицією «Фармація у віках» (2004 р.), «Особистості в фармації» (2010 р., на честь організаторів фармації ректорів Валяшка М. О. та Сало Д. П.), видано першу у світі Фармацевтичну енциклопедію

(2005 р.). Розроблено та прийнято Етичний кодекс фармацевтів України. За період існування академії підготовлено понад 45000 фахівців для вітчизняної фармацевтичної галузі та понад 5000 магістрів фармації для 85 країн світу.

Фармацевтичний факультет у складі Національного медичного університету імені О.О. Богомольця був відкритий у 1997 р. В 2006 р. фармацевтичний факультет отримав вищий – IV рівень акредитації. Сьогодні на факультеті працює 9 кафедр, з них 5 опорних та 5 випускні: аптечної та промислової технології ліків, біології, медичної та загальної хімії, фармацевтичної, біологічної та токсикологічної хімії, медичної інформатики та комп'ютерних технологій навчання, організації та економіки фармації, фармакології, клінічної фармакології та клінічної фармації, фармакогнозії та ботаніки.

У 1998 р. рішенням ДАК Міністерства освіти України Луганському державному медичному університету було надане право здійснювати освітню діяльність за напрямом «Фармація». У 2003 р. фармацевтичний факультет пройшов акредитацію на право підготовки інтернів та магістрів. У 2006 р. відкрита аспірантура зі спеціальності 15.00.01 – технологія ліків та організація фармацевтичної справи, у 2007 р. – зі спеціальності 15.00.02 – фармацевтична хімія та фармакогнозія. За 15 років фармацевтичний факультет відкрив шлях до професії 697 спеціаліст-провізору, які в повному обсязі були розподілені та працюють в аптечних закладах міста Луганська, Луганської області та України.

Кафедра фармації Київського міжнародного університету створена в червні 2012 року, основна мета якої – підготовка фахівців з фармації за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр», задоволення зростаючого попиту вітчизняного фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я на підготовку сучасних висококваліфікованих фахівців. Кафедра забезпечує навчально-методичну діяльність за дисциплінами циклу науково-природничої та професійної підготовки, серед яких: історія медицини та фармації; гігієна у фармації; аптечна технологія лікарських засобів; промислова технологія лікарських засобів; організація та економіка фармації; екстремальна медицина; етика і деонтологія у фармації.

В Івано-Франківському національному медичному університеті підготовка фармацевтів відбувається на 20 кафедрах. Серед викладачів кафедр – 24 доктори і 82 кандидати медичних наук. Випускаючими кафедрами факультету є: кафедра фармації, кафедра клінічної фармакології і фармакотерапії з курсом основ біоетики і біобезпеки, кафедра економіки і організації фармації та технології ліків. За 6 років на кафедрах, що забезпечують навчальний процес на фармацевтичному факультеті, захищено 8 докторських і 28 кандидатських дисертацій. Загальна кількість

випускників денної форми навчання у 2013 р. становила 57 осіб, а заочної – 71 особа.

У Вінницькому національному медичному університеті ім. М. І. Пирогова кафедра фармації створена у 2002 році. Кадровий склад кафедри відрізняється від інших кафедр тим, що крім науково-педагогічного стажу багато викладачів мають великий досвід практичної діяльності в галузі фармації. Це провізори вищої категорії, завідувачі та заступники завідувачів аптек. Головною задачею кафедри є навчити майбутніх спеціалістів вмінню організовувати роботу аптечних підприємств та їх підрозділів, визначати та реалізовувати різні напрямки їх діяльності з метою забезпечення високого рівня фармацевтичної допомоги населенню.

Викладачі кафедри забезпечують викладання профільних дисциплін. На 1-2 курсі студенти вивчають загально-біологічні дисципліни – медичну біологію і ботаніку, а під час навчальної практики знайомляться з видовим різноманіттям рослин, поширених на Поділлі та їх практичним застосуванням, проводять збір і гербаризацію рослин, які потім використовуються на практичних заняттях. На старших курсах студенти вивчають наступні дисципліни: технологія лікарських засобів (аптечна та промислова технологія лікарських засобів); виготовлення ліків в польових умовах; технологія гомотопічних лікарських засобів; фармакогностичні основи фітотерапії; фармакологія; організація та економіка фармації; фармацевтичне товаровознавство; малосерійне виробництво з готових лікарських засобів; аналіз фінансово-господарської діяльності фармацевтичних підприємств.

Навчання студентів за напрямком «Фармація» у Буковинському державному медичному університеті розпочато у 2001 році, коли була отримана ліцензія на підготовку фахівців за спеціальністю 7.12020102 «Клінічна фармація». Перший випуск за цією спеціальністю відбувся у 2006 році. З 2010 року здійснюється підготовка студентів за спеціальністю 7.12020101 «Фармація». Фармацевтичний факультет Буковинського державного медичного університету створений у серпні 2004 року. Цьому сприяло недостатнє забезпечення фармацевтичними кадрами на Буковині та у прилеглих областях. Фармацевтичний факультет є повноцінною складовою університету європейського зразка. До складу фармацевтичного факультету входять 7 кафедр: медичної та фармацевтичної хімії, біоорганічної і біологічної хімії та клінічної біохімії, фармації, суспільних наук та українознавства, біологічної фізики та медичної інформатики, медичної біології, генетики та фармацевтичної ботаніки, фізіології. Структурними підрозділами факультету є навчально-виробничі ділянки з вирощування лікарських рослин та навчально-виробнича аптека.

Підготовка фахівців на фармацевтичному факультеті здійснюється за спеціальностями –

«Фармація» освітньо-кваліфікаційних рівнів «спеціаліст» та «бакалавр» і «Клінічна фармація» освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст». На факультеті навчається біля 400 студентів очної та заочної форм навчання. Навчання студентів за спеціальністю «Фармація» та «Клінічна фармація» освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» триває 5 років, після чого випускники отримують диплом про повну вищу фармацевтичну освіту з присвоєнням кваліфікації «Провізор» та «Клінічний провізор». Після завершення навчання і отримання дипломів про вищу фармацевтичну освіту за обраними спеціальностями, випускники проходять однорічну інтернатуру і отримують сертифікати провізора чи клінічного провізора та можуть працювати на різних посадах в аптеках, контрольно-аналітичних лабораторіях, магазинах медичної техніки, на аптечних базах, хіміко-фармацевтичних підприємствах, у природоохоронних, клініко-лабораторних, судово-хімічних та судово-медичних установах, лікувально-профілактичних закладах, митних службах та науково-дослідних установах. Для формування відповідних знань у навчальних планах передбачено як фармацевтичні, так і клінічні дисципліни, навчальні та виробничі практики.

З метою подальшого вдосконалення системи медичної та фармацевтичної освіти в Україні, підвищення якості підготовки спеціалістів, а також враховуючи рекомендації науково-методичних конференцій, Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 09.11.98 р. № 317 серед провідних кафедр медичних і фармацевтичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації були визначені опорні кафедри за спеціальністю «Фармація» у Запорізькому державному медичному університеті (ЗДМУ); Львівському державному медичному університеті ім. Данила Галицького (ЛДМУ); Національній фармацевтичній академії України: Інституті підвищення кваліфікації спеціалістів фармації НФАУ (Черних В., 2002).

Основною функцією опорних кафедр є узагальнення та поширення кращого досвіду організації навчально-методичної роботи для поліпшення теоретичної та практичної підготовки студентів вищих навчальних закладів та узагальнення досвіду підвищення кваліфікації та фахової майстерності лікарів (провізорів) – інтернів, магістрів, клінічних ординаторів, аспірантів та професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів освіти медичного та фармацевтичного профілю на основі поглиблення їх теоретичних та практичних знань на опорних кафедрах інститутів післядипломної освіти МОЗ України.

Висновки. Фармацевтична освіта не може бути відокремлена від стратегічних завдань реформування змісту освітянського процесу в Україні, які стосуються розробки державних стандартів формування систем та обсягу знань, умінь, навичок

творчої діяльності, інших якостей особистості на різних освітніх і кваліфікаційних рівнях; забезпечення альтернативних можливостей для отримання освіти відповідно до індивідуальних потреб і здібностей; органічне поєднання в змісті освіти його загальноосвітньої і фахової складових відповідно до освітніх рівнів та особливостей регіонів України (Черних В., 2002).

Фармацевтична галузь є однією з тих, які найбільш динамічно розвиваються за складних умов сьогодення, чому значною мірою сприяє і розвиток фармацевтичної науки та навчальних закладів,

де готують фахівців саме для цієї галузі. Система підготовки фармацевтичних кадрів у поєднанні із системою їх використання повинна виконувати функції із забезпечення населення ефективними та безпечними ліками, створювати та розвивати виробництво вітчизняних лікарських засобів, контролювати їх якість, забезпечувати організаційно-методичне супроводження фармацевтичного бізнесу, розвивати сучасну систему підготовки фахівців фармацевтичної галузі відповідно до потреб надання якісного медикаментозного забезпечення населення.

Література

1. **Бойчук І. Д.** Передумови виникнення та становлення системи підготовки фармацевтів в Україні / І. Д. Бойчук // Педагогіка і психологія професійної освіти : [наук.-метод. журнал]. – Львів, 2007. – № 4. – С. 186 – 196.
2. Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова (підготовка фармацевтів). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua>
3. Івано-Франківський національний медичний університет (підготовка фармацевтів). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua>
4. Кафедра фармації Київського міжнародного університету. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kymu.edu.ua/department-of-pharmacy.html>
5. Наказ № 838 від 18.12.2007 «Про затвердження Концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – http://moz.gov.ua/ua/portal/dn_20071218_838.html
6. **Приходько В. М.** Методи формування комунікативної компетенції фахівців / В. М. Приходько // Проблеми безперервної освіти в сучасних умовах соціально-економічного розвитку України. Зб. наук. праць, 2004. – С.142 – 146.
7. Фармацевтичний факультет Буковинського державного медичного університету. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua>
8. Фармацевтичний факультет у складі Луганського державного медичного університету. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lsmu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=71&Itemid=183&lang=uk
9. Фармацевтичний факультет у складі Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua>
10. **Черних В.** Фармацевтична галузь за роки незалежності України / В. Черних // Вісник фармації. – 2002. – №3. – С. 3 – 12.

References

1. **Boichuk, I. D.** (2007). Background of the formation and training of pharmacists in Ukraine. Pedagogika i psykholohiia profesiinoi osvity. Lviv, 186 – 196. (in Ukrainian).
2. Vinnitsa National Medical University MI Pirogov (preparation of pharmacists). Retrieved from <http://www.pharmencyclopedia.com.ua> (in Ukrainian).
3. Ivano-Frankivsk National Medical University (preparation of pharmacists). Retrieved from <http://www.pharmencyclopedia.com.ua> (in Ukrainian).
4. Department of Pharmacy Kyiv International University. Retrieved from <http://www.kymu.edu.ua/department-of-pharmacy.html> (in Ukrainian).
5. Decree № 838 of 18.12.2007 «On Approval of the Concept of Pharmaceutical Sector of Health of Ukraine». Retrieved from http://moz.gov.ua/ua/portal/dn_20071218_838.html (in Ukrainian).
6. **Prykhodko, V. M.** (2004). Methods of communicative competence of experts. Problemy bezpererвної osvity v suchasnykh umovakh sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy, 142 – 146. (in Ukrainian).
7. Faculty of Pharmaceutical Bukovina State Medical University. Retrieved from <http://www.pharmencyclopedia.com.ua> (in Ukrainian).
8. Pharmacy faculty as part of Lugansk State Medical University. Retrieved from http://www.lsmu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=71&Itemid=183&lang=uk (in Ukrainian).
9. Pharmaceutical Faculty in the National Medical University AA Bogomoltsa. Retrieved from <http://www.pharmencyclopedia.com.ua> (in Ukrainian).
10. **Chernykh, V.** (2002). The pharmaceutical industry since Ukraine's independence. Visnyk farmatsii, 1, 3 – 12. (in Ukrainian).

В. Л. Слипчук

ПОДГОТОВКА СПЕЦІАЛІСТОВ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ В УКРАИНЕ В УСЛОВИЯХ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

В статье рассмотрен процесс становления и развития фармацевтического образования в Украине. Представлены приоритетные направления и программные задачи по формированию системы подготовки специалистов фармацевтической отрасли; проанализировано сеть высших учебных заведений III-IV уровней аккредитации, которые осуществляют подготовку специалистов фармации. Автор подчеркивает необходимость сочетания системы подготовки фармацевтических кадров с системой их использования с целью развития современной системы подготовки фармацевтических кадров в соответствии с потребностями предоставления качественного медикаментозного обеспечения населения.

Ключевые слова: подготовка специалистов фармацевтической отрасли; профессиональные компетенции фармацевтов; фармацевтическое образование.

V. Slipchuk

PREPARING PHARMACEUTICAL INDUSTRY EXPERTS IN UKRAINE UNDER EUROPEAN INTEGRATION

The article deals with the process of formation and development of pharmaceutical education in Ukraine. Here are presented priorities and program objectives for the formation of the training system in the pharmaceutical industry. The analysis of the network of higher educational institutions of III-IV accreditation levels, which train specialists in pharmacy is given. It is shown that schooling professional pharmacists and pharmacy masters provide 18 educational institutions of III-IV accreditation levels, leading among them is the National Pharmaceutical Academy of Ukraine. It is noted that the direction of "Pharmacy" are trained in the field: "Pharmacy", "Perfumery and cosmetics", "Drug Technology", "Clinical Pharmacy" and young specialists training - three specialties: "Pharmacy" "Production of pharmaceuticals", "Analytical quality control of medicinal chemical compounds."

The author stresses the need for a combination of training system of the pharmaceutical industry with its implementing system for the development of a modern training system in the pharmaceutical industry to improve the quality of drug therapy of proper pharmaceutical care in accordance with the GPP requirements and to meet the needs of the pharmaceutical sector health care.

Keywords: pharmaceutical education, professional competence of pharmacists, training of experts in pharmaceutical industry.

Рецензенти

Сисоєва С.О. – д. пед. н., проф., член-кор. НАПН України
Цехмістер Я.В. – д. пед. н., проф.

Стаття надійшла до редакції 12.09.14

УДК 378.146: 378.147.34

Д. В. Миценко

ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

У статті розкривається зміст комплексного оцінювання навчальних досягнень студентів під час семінарських занять. Визначено мотиваційно-стимулюючу, контрольню-оцінювальну та когнітивно-формувальну функції комп'ютерного контролю знань на семінарських заняттях. Проаналізовано досвід та перспективи застосування комп'ютерного контролю знань в навчально-виховному процесі ВНЗ.

Ключові слова: комп'ютерний контроль знань; оцінювання навчальних досягнень студентів; семінарські заняття.

Вступ. Важливе місце серед інших форм навчання у вищій школі належить семінарським заняттям. Так, на думку А. І. Кузмінського (Кузмінський А. І., 2005), семінарські та інші види практичних занять мають бути своєрідним полігоном формування професійних вмінь, забезпечувати умови для інтелектуального розвитку особистості, закріплювати знання, отримані під час лекцій тощо.

Проте, не завжди великий потенціал семінарських занять реалізується повністю. Зокрема, визначають наступні недоліки традиційної організації проведення семінарського заняття, коли викладач взаємодіє з групою як з єдиним цілим:

– студенти-доповідачі демонструють індивідуальні знання, тому спілкування практично відсутнє;